

רשומות

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

1 בנובמבר 2006

264

י' בחשון התשס"ז

עמוד

148 הצעת חוק הדריינים (תיקון מס' 24) (כללי אתיקה לדריינים), התשס"ז-2006

149 הצעת חוק שמאי מקרקעין (תיקון), התשס"ז-2006

הצעת חוק הדיינים (תיקון מס' 24) (כללי אתיקה לדיינים), התשס"ז-2006

1. בחוק הדיינים, התשט"ו-1955' (להלן – החוק העיקרי), אחרי סעיף 19 א יבוא:

- "כללי אתיקה לדיינים
- 19ב. נשיא בית הדין הרבני הגדול, בהסכמת חבר דייני בית הדין הרבני הגדול ולאחר התייעצות עם שר המשפטים, רשאי לקבוע כללי אתיקה לדיינים.
- 19ג. (א) נשיא בית הדין הרבני הגדול, לאחר התייעצות עם שר המשפטים, ימנה ועדת אתיקה בת שלושה חברים, והם: דיין של בית הדין הרבני הגדול, והוא יהיה היושב ראש, ושני דיינים של בית דין רבני אזורי.
- (ב) ועדת האתיקה תיתן חוות דעת מקדימה בעניני אתיקה של דיינים, לפי פניה של דיין שכללי האתיקה לדיינים שנקבעו לפי סעיף 19ב חלים עליו – בענין הנוגע אליו.
- (ג) חבר ועדת האתיקה ימונה לתקופה אחת של שש שנים.
- (ד) ועדת האתיקה תפרסם חוות דעת מקדימה שנתנה, בלא ציון שמו של מי שלגביו ניתנה חוות הדעת ופרטים מזהים אחרים, אלא אם כן החליטה אחרת.
- (ה) ועדת האתיקה תקבע את נוהלי עבודתה וסדרי דיוניה, ככל שלא נקבעו לפי חוק זה."

ד ב ר ו ה ס ב ר

(בג"ץ 1622/00 יואב יצחק ואח' נ' הנשיא אהרן ברק ויד אח', פ"ד נד(2) 54).

סעיף 1 מוצע לתקן את חוק הדיינים, התשט"ו-1955 (להלן – החוק), ולהסמיך בסעיף 19ב לחוק, כנוסחו המוצע בסעיף 1 להצעת חוק זו, את נשיא בית הדין הרבני הגדול, בהסכמת חבר דייני בית הדין הרבני הגדול ובהתייעצות עם שר המשפטים, לקבוע כללי אתיקה להתנהגות דייני בתי הדין הרבניים. זאת כדי ליתן לכללי האתיקה שייקבעו מעמד מחייב, להנחות את הדיינים ולהגביר את אמון הציבור בדייני. הסמכה כאמור תאפשר, מטבע הדברים, ערכון שוטף של כללי האתיקה והתאמתם למציאות המשתנה. מעמדם של כללי האתיקה יהיה כשל תקנות בנות פועל תחיקתי, והם יפורסמו ברשומות.

עוד מוצע, בסעיף 19ג לחוק, להסמיך את נשיא בית הדין הרבני הגדול, בהתייעצות עם שר המשפטים, למנות ועדת אתיקה שבראשה דיין מכהן של בית הדין הרבני הגדול, ושחבריה הם דיינים המכהנים בבתי הדין הרבניים האזוריים. תפקידה של הוועדה יהיה לתת חוות דעת מקדימות בעניני אתיקה, לפי פניית דיין בענין הנוגע אליו.

נושא משרה שיפוטית מחזיק בכהונתו בנאמנות בעבור כלל הציבור. תנאי מוקדם ליכולתו לשמש בכהונתו הוא אמון הציבור במערכת השיפוטית, אשר על כן, נרדש הדיין לרמה גבוהה של מידות אישיות, נורמות התנהגות וטוהר מידות.

האחריות להתנהגות ראויה ואתית מוטלת על הדיינים עצמם, בהתאם לחובתם לפעול על פי עקרונות היסוד בשיטת המשפט, ובעיקר עקרונות עצמאות השפיטה, אי־משוא פנים והגינות. עם זאת, כללי אתיקה כתובים עשויים להנחות את הדיינים ולסייע להם במילוי תפקידם ולחזק את אמון הציבור במערכת השפיטה.

בעבר כללי ההתנהגות החלים על הדיינים היו בחוקת תורה שבעל פה. בשנת התשנ"ו (1996) פרסם נשיא בית הדין הרבני הגדול דאן, הראשון לציון הרב הראשי לישראל, הרב אליהו בקשי דורון, כללי אתיקה לדייני בתי הדין הרבניים (הכללים מופיעים כיום באתר האינטרנט של בתי הדין הרבניים). כללים אלה לא נקבעו מכוח חקיקה, ואף בפסיקה, המתייחסת לכללי האתיקה לשופטים שנקבעו על ידי נשיא בית המשפט העליון דאן, השופט מאיר שמגר, לא נקבע כי יש להם מעמד מחייב

¹ ס"ח התשט"ו, עמ' 68; התש"ס, עמ' 198.

2. בסעיף 21(א) לחוק העיקרי, אחרי פסקה (4) יבוא:
 "(5) הדין הפר כלל מכללי האתיקה לדיינים שנקבעו לפי סעיף 19 ב.ו."
 3. סעיף 21(א)(5) לחוק העיקרי בנוסחו בסעיף 2 לחוק זה, לא יחול לגבי מעשה או מחדל הוראת מעבר שנעשו לפני מועד כניסתם לתוקף של כללי אתיקה לדיינים שנקבעו לפי סעיף 19 לחוק העיקרי בנוסחו בסעיף 1 לחוק זה.

ד ב ר י ה ס ב ר

- סעיף 2** סעיף 21 לחוק קובע את סמכותו של שר המשפטים להגיש לבית הדין המשמעתי לדיינים קובלנה על דין. מוצע לתקן את סעיף 21 לחוק ולקבוע בו כי גם הפרה של כללי האתיקה או חריגה מחוות דעת של ועדת האתיקה, יוכלו להוות בסיס להגשת קובלנה משמעתי, ואת כדי לתת לכללי האתיקה של הדיינים ולחוות הדעת של ועדת האתיקה מעמד מחייב.
- סעיף 3** הסעיף המוצע קובע הוראת מעבר ולפיה האמור בסעיף 21(א)(5) לחוק, בנוסחו המוצע בסעיף 2 להצעת חוק זו, לא יחול לגבי מעשה או מחדל שנעשו לפני מועד כניסתם לתוקף של כללי האתיקה לדיינים שייקבעו לפי סעיף 19 לחוק, בנוסחו המוצע בסעיף 1 להצעת חוק זו.
- יצוין כי הסדר דומה לענין כללי אתיקה לשופטים נקבע לאחרונה בחוק בתי המשפט (תיקון מס' 43), התשס"ו-2006 (פורסם בס"ח התשס"ו, עמ' 385).

הצעת חוק שמאי מקרקעין (תיקון), התשס"ז-2006

1. בחוק שמאי מקרקעין, התשס"א-2001, בסעיף 45(א), בפסקה (1), במקום "חמש שנים" תיקון סעיף 45 יבוא "שבע שנים".

ד ב ר י ה ס ב ר

- חוק שמאי מקרקעין, התשס"א-2001 (להלן – החוק החדש) ביטל את חוק שמאי מקרקעין, התשכ"ב-1962 (להלן – החוק הישן). עם זאת נקבעה בחוק החדש הוראת מעבר, שמכוחה יכולים מי שהחלו בהליכים לקראת רישום בפנקס שמאי המקרקעין לפי החוק הישן להשלים את הרישום בפנקס לפי תנאי הרישום הישנים בתוך תקופה של חמש שנים מיום תחילתו של החוק החדש.
- על פי החוק הישן, כל שנדרש מהמבקש כדי שיוכל להירשם בפנקס שמאי המקרקעין הוא לעמוד בהצלחה בבחינות שעורכת מועצת שמאי המקרקעין. תקופת תחולת הוראת המעבר אמורה להסתיים בחודש ינואר 2007. הנפקות העיקרית של סיומה היא שלפי החוק החדש תנאי לרישום בפנקס שמאי המקרקעין הוא, בין השאר, היותו של המבקש להירשם בעל תואר מוכר מאת מוסד להשכלה גבוהה. תנאי זה, לא נדרש כאמור לפי החוק הישן, ולכן לא נדרש מהמבקש להירשם בפנקס שמאי המקרקעין שעליהם חלה הוראת המעבר.
- במשרד המשפטים ובמועצת שמאי המקרקעין התקבלו פניות רבות שביקשו להאריך את תקופת המעבר בפרק זמן נוסף בטענה כי חלק מהמבקשים להירשם בפנקס מותקשים להשלים את הבחינות, שהן, כך נטען, רבות וקשות. לאור פניות אלה, ובשל הקושי לעבור את הבחינות המתקיימות בשני מועדים בלבד מדי שנה ואחוזי מעבר נמוכים בבחינות, הוחלט לקדם מהלך חקיקה שמטרתו להאריך את תקופת המעבר בשנתיים נוספות.
- על כן מוצע להאריך את תחולת הוראת המעבר בתקופה של שנתיים נוספות, שבמהלכן יהיה ניתן להירשם בפנקס אף בלא תואר כאמור, בהתאם לחוק הישן, וזאת כדי לאפשר לאלה שהחלו כבר בבחינות לפי, ואין להם תואר אקדמי, להשלים את הליכי הרישום בפנקס.

¹ ס"ח התשס"א, עמ' 436.

